

aftur. Í barakkini voru koyggjur, har voru teppi, men við hvort hevði ongin nakað, so svav man bara í klæðunum, men varmi var inni. Okur arbeiddu til klokkan ellivu um kvöldið friggjagdag fyrir at fáa fri leygardag. So bleiv for seint at koma oman, tí gistu okur har og fóru til hús leygmorgun. Nógvir hövdu langt at ganga. Teir gingu líka úr Fróðba – Jógvan á Fossinum (Joensen) í Fróðba og Hans Silfurheygg undir Skorðum gingu aftur og fram hvønn dag.

Um tað bílaði at sova, tá man gekk í vakt? Nei, nei. Tað einasta, sum kundi vera, tað var, tá ið stormur var, og tað var so ringt veður, at man ikki fór omanaftur, at man fékk ikki sovið. Tað var so øgiligur stormur har uppi. Har voru bardonir á, og tað stóð á bardonunum – tað rykti og skrykti í altso. Tey, sum voru við hús, roknaðu ikki við, at man kom til hús, tá ódnarveður var, so tey blivu ikki bangin um okkum.

Hvussu leingi jeg hevði at ganga hiðani og niðan í Rangabotn? Hiðani fór man kl. fyra um morgunin fyrir at verða har uppi klokkan seks. Tað var tveir timar niðan og ein tíma oman. Men tað var oftani tungt – regn og vindur ímóti. Man hevði oljuleði við sær, tá tað var sovorið veður. Okur voru triggir, sum fylgdust hiðani um morgnarnar.

Hóast tað er sjaldan, at frásøgumenn beinleiðis finnast at sjálvum arbeidinum í kolanáminum, so skilst av frásøgunum, at uppihaldið inni í náminum, soleiðis sum umhvørvið var í náminum, og soleiðis sum arbeidið var skipað, neyvnan var gott fyrir heilsuna:

Tað er einki at ivast í, at okur fingi gikt av kolarbeidinum – tað ringasta var fyrir armarnar – at sita og høgga har og sleggja var ikki gott fyrir armarnar.

Tað voru nógvir, sum fingi blóðmangul. Hann (kolarbeidarinn) var altíð so ræðuliga bleikur. Jú, nógvir fingi blóðmangul líka niður á 60–50%.

Tað var eitt, sum var nokk so keðiligt, man drakk so nógvat vatn – innan sveittaði so forferdligt inni í minni. Tað var, tí luftin var nakað tung, og tað var tungt arbeidi. Okur drukku nógvat vatn. Jeg drakk altíð einar 4 litrar um dagin. Men vatnið var sunt – tað var kelduvatn. Okur fóru út í minukjaffin, har rennur ein kelda. Jeg hevði eina tveypottafloku og fylti hana gjarna um morgunin og aftur seinni um dagin. Tað var heilt gott sunt vatn, man bleiv aldri sjúkur av tí.

Tað er sjálvandi av stórum áhuga at vita, hvussu trygðin var á einum slíkum arbeidsplássi sum kolanáminum. Av trygdarutgerð var bert ein hjálmur til verju. Tað tykist, sum allir menn reglubundið nýttu hjálm tey fyrstu árin, meðan nýtslan av hjálmi tykist vera avtakandi tey seinnu árin, tá ið arbeidsmenninir sjálvir stóðu fyrir rakstrinum.

Summir menn nýttu eisini tuflur við styrktum yvirleðri, ið kundi verja foturnar móti rapandi gróti. Frásagnirnar benda á, at ávisar trygdarreglur hava verið í gildi, og at verkfróðingarnir hava álagt monnum at fylgja hesum reglum. Sum dómi kunnu nevast, at Marstrander álegði øllum monnum at nýta hjálm inni í náminum, at maður ikki mátti lyfta vogn einsamallur o.s.fr.

Ymiskt er, sum frásøgumenn meta trygdarspurningin, tá ein tosar við teir so mong ár eftir, at teir arbeiddu í náminum:

Hvussu trygðin var í minni? Tað var eingin trygd, uttan at tú mátti passa teg sjálfan við hesum her

propsinum, sum jeg sigi – aftan fyrir alla tíðina og ansa eftir og roynd at reinsa niður úr takinum – banga upp undir – man bangaði gjarna upp undir takið at vita, um nakað leyst var, so tók man niður so hvørt. Tað einasta, sum man mátti verja seg fyrir, var nakað,

sum eitur sandsteinur. Tað er nakað, sum er í takinum – tí hann er so tungur, og hann kann koma, aðrenn tú veit av, men tað skeddi so ikki, meðan jeg var har. Tað er ein sovorið mislittur steinur – so forbankað tungt er tað.

Ingeniørurin forlangði, at okur skuldu hava hjelm. Okur hövdu onga lykt uppi á hjelminum, men teir hövdu sjálvir lykt á hjelminum, ingeniørarnir. Okur hövdu bara karbidlyktirnar í hondini.

Ein annar maður, ið arbeiddi í

Hans Jacob Midjord arbeidir við hoggmaskinuni. Maskinin gekk við lufttrýsti og sat á eimi sálu, ið varð spent ímillum tak og golv, soleiðis at hon snarði um sáluna. Kasnið er til at vinna maskinuna fram við. Leggið merki til propsið, og hvussu lígt tað er innan fyrir mannin. Myndin tikin í 1939.

Tunnuslættur í Rangabotni í 1957. Kolanenninir hövdu fastan sið at slá tunnu á fóstulávin, og nógvar frásagnir eru í heimildartilfarinum um, hvussu stuttligt menn hövdu tað. Her siggja vit kolanenninar avmyndaðar eftir tunnuslættin fóstulávintsmánadag í 1957. Menningar eru f.v.: Peter Petersen (Petur í Gerðinum), Tvøroyri, Jørgen Mortensen, Tvøroyri, Magnus Magnussen (Magnus á Helluni), Fróðba, Kirstein Stórhamar, J. Sørensen (Kirstein hjá Janusi hjá postmanninum), Trongisvágur, Mannbjørn Jensen (Mannbjørn hjá Jens hjá Agnes), Fróðba, Jens Jensen (Jens hjá Agnes ella Jens í Kristnhúsi), Fróðba, Carl Johan Bech (Karl á Rananum), Trongisvágur, Thomas Pauli Magnussen, Trongisvágur, Hogni Joensen, Tvøroyri, Tórálvar Hammerfoss, Fróðba, Emil Juul Petersen, Sevmýri, Andreas Nolsøe (Dias í Gerðinum), Trongisvágur, Poul Juul Thorsteins-son (Poul Juul á Brægv), Trongisvágur, Helgi Hentze (Helgi við Hellá), Trongisvágur, Tórir Mortensen, Hvítanes, Karl Laðan-berg, Sevmýri, Peter Nolsøe (Petur í Gerðinum), Trongisvágur, Hans Nolsøe (Hans á Bakkabrúgv), Trongisvágur, Margo Petersen (Margo hjá Gunnari í Puntabrúgv), Trongisvágur og Hartman Hansen, Sevmýri.